

YLIMÄÄRÄINEN MUUTOKSENHAKU

Pekka Koponen

Copyright © 2017 Alma Talent Oy ja tekijä
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3053-4
ISBN 978-952-14-3054-1 (verkkokirja)

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

Paino: BALTO print 2017 Liettua

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

Sisällys pääpiirteittäin

I YLEINEN OSA

1 YLEISTÄ YLIMÄÄRÄISTÄ MUUTOKSENHAKUA KOSKEVASTA SÄÄNTELYSTÄ	3
1.1 Johdanto teoksen tavoitteisiin ja aiheen käsittelytapaan	3
1.2 Ylimääräisen muutoksenhaun sääntelyn taustasta ja kehityksestä	9
1.3 Juttukanta ja tulkinnan lähtökohdat	14
2 TUOMIOISTUINTEN TOIMIVALTA YLIMÄÄRÄISESSÄ MUUTOKSENHAUSSA	19
2.1 Pääsäännöt ja ratkaisun antaneen tuomioistuimen oma toimivalta	19
2.2 Kirjoitus- ja laskuvirheiden oikaiseminen	20
2.3 Tuomion täydentämismenettely	23
2.4 Rangaistusmääräystä ja rikesakkoa koskeva aikaisempi erityissääntely	27
2.5 Rangaistusmääräystä ja rikesakkoa koskeva nykyinen sääntely	28
2.6 Toimivaltaerot ylimääräisen muutoksenhaun eri muodoissa	30

3	HAKEMUS YLIMÄÄRÄISESSÄ MUUTOKSENHAUSSA	33
3.1	Asiamiespakko ja oikeudellinen asiantuntemus hakemuksen laatimisessa	33
3.2	Oikeudellisen asiantuntemuksen hyödyntäminen	35
3.3	Asianosaisen oikeus oikeusapuun ylimääräisessä muutoksenhaussa	36
3.4	Oikeusavun tarve hakemuksen perusteiden selvittämiseen	39
3.5	Hakemuksen perustelemisesta	41
4	HAKIJA YLIMÄÄRÄISESSÄ MUUTOKSENHAUSSA	49
4.1	Asianosainen muutoksenhakijana	49
4.2	Erityisesti rikosasian asianomistajasta	52
4.3	Syyttäjän muutoksenhakuoikeuden perustavat intressit	54
4.4	Muut tahot kuin asianosaiset	56
4.5	Asian ratkaissut tuomari hakijana	60
4.6	Laillisuusvalvojat muutoksenhakijoina	72
4.7	Täytäntöönpanoviranomaiset muutoksenhakijoina	74
4.8	Velvollisuus kuulla viranomaista rikosasiassa	81
4.9	Velvollisuus kuulla viranomaista tai muuta tahoa riita-asiassa	85
4.10	Maa-oikeusasiat ja maanmittauslaitoksen keskuhallinnon puhevalta	87
5	YLIMÄÄRÄISEN MUUTOKSENHAUN KOHTEENA OLEVAT TUOMIOT ASIALAADUITTAIN	91
5.1	Asiat, joita koskevat päätökset voivat olla kohde-ratkaisuina	91
5.2	Onko kysymyksessä riita- vai rikosasia?	96
5.3	Kantelu varsinaisena muutoksenhakekeinona	101

6	LAINVOIMA JA OIKEUSVOIMA KOHDERATKAISUN MÄÄRITTÄJÄNÄ	105
6.1	Arvioinnin lähtökohtia	105
6.2	Oikeusvoimatulkinnan merkitys ylimääräiselle muutoksenhauille	108
6.3	Oikeudellinen intressi muutoksenhakuoikeuden perusteena	113
6.4	Oikeusvoima ja vahvistustuomio	118
7	OIKEUSVOIMAN KANNALTA POIKKEUKSELLISIA KOHDERATKAISUJA	123
7.1	Korkeimman oikeuden ratkaisut ylimääräisen muutoksenhaun kohderatkaisuina	123
7.2	Sillensä jättäminen	126
7.3	Yksipuoliset tuomiot	142
7.4	Käsittelyratkaisut	144
7.5	Väliaikais määräykset	155
7.6	Osatuomio	163
7.7	Välituomio	166
8	OIKEUSVOIMAVAIKUTUS JA VETOAMISVELVOLLISUUS YLIMÄÄRÄISEN MUUTOKSENHAUN PERUSTEENA	173
8.1	Oikeusvoima ja kanteen muuttaminen riita-asiassa	173
8.2	Oikeusvoiman ja vetoamisvelvollisuuden rajojen tulkinnanvaraisuus	179
8.3	Oikeusvoima henkilövahingon korvaamista koskevassa asiassa	182
8.4	Eräitä muita oikeusvoiman kannalta poikkeuksellisia juttutyyppjä	190
8.5	Oikeusvoima, syytesidonnaisuus ja syytteen tarkistaminen rikosasiassa	192
8.6	Materiaalinen prosessinjohto tiukan vetoamisvelvollisuuden lieventäjänä	202

Sisällys pääpiirteittäin

9	MÄÄRÄAJAT JA PREKLUSIO	213
9.1	Yleistä määräaikojen ja preklusion tavoitteista ylimääräisessä muutoksenhaussa	213
9.2	Ylimääräisen muutoksenhaun määräaikojen oikeudellinen luonne	216
9.3	Menetetyn määräajan palauttamisesta	219
9.4	Määräaikaan liittyvä näyttövelvollisuus	223
9.5	Preklusion erot säännönmukaisessa ja ylimääräisessä muutoksenhaussa	225

II KANTELUPERUSTEET

1	KANTELUPERUSTEILLE YHTEINEN SÄÄNTELY	237
1.1	Yleistä kanteluperusteista	237
1.2	Tuomiovirhekantelun ja tuomionpurun välinen suhde	238
1.3	Kantelun määräajat	243
1.4	Esteellisyys kanteluperusteena	245
1.5	Määräaika kansainvälisten lainkäyttö- tai valvontaelinten ratkaisuihin perustuvassa kantelussa	252
1.6	Oikeuskäytäntöä määräajasta ihmisoikeusloukkauksessa	256
1.7	Kanteluintressi	260
2	OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 1 KOHTA – TUOMIOVALLAN PUUTE JA PROSESSINESTEET	263
2.1	Tuomioistuimen tuomionvoipaisuus	263
2.2	Prosessinedellytykset	270
2.3	Ne bis in idem -periaate tuomiovirhekantelun perusteena	275
2.4	Ne bis in idem -periaate KKO:n ratkaisuihin perustuvassa ylimääräisessä muutoksenhaussa	280

2.5	Veronkorotusten hallinnollinen poistaminen uuden lain mukaisesti	286
2.6	Ruotsin HD:n ne bis in idem -tulkinnasta	289
2.7	Korkein oikeusaste norminantajana ylimääräisessä muutoksenhaussa	292
3	OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 2 KOHTA – RATKAISEMINEN KUULEMATTANA	299
3.1	Säännöksen tarkoitus ja tavoitteet	299
3.2	Säännöksen alkuosa, haastamatta poissa olevana tuomittava asianosainen	300
3.3	Säännöksen loppuosa, kuulematta jätetty ratkaisusta vahinkoa kärsivä kolmas	313
4	OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 3 KOHTA – SEKAVA TAI EPÄTÄYDELLINEN TUOMIO	325
4.1	Säännöksen soveltamisala	325
4.2	Ruotsin vastaavaan säännökseen liittyvää tulkintakäytäntöä	330
5	OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 4 KOHTA – MUU OIKEUDENKÄYNTIVIRHE	333
5.1	Muun oikeudenkäyntivirheen soveltamisala ja täyttymisen edellytykset	333
5.2	Todisteiden hyödyntämiskielto	334
5.3	Itsekriminointisuojaan perustuva hyödyntämiskielto	337
5.4	Kuulemisvirheet ja vetoamisvelvollisuuden virheellinen arviointi	339
5.5	Oikeuskäytäntöä tyypillisistä tilanteista, jotka voivat täyttää 4 kohdan menettelyvirheen	342
5.6	Muun oikeudenkäyntivirheen kausaalinen vaikutus ratkaisun lopputulokseen	350
5.7	Muuta ratkaisukäytäntöä 4 kohdan muun oikeudenkäyntivirheen soveltamisesta	354

III TUOMIONPURKUPERUSTEET RIITA-ASIASSA

1 OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 1 KOHTA – RIKOLLINEN MENETTELY	365
1.1 Säännöksen tarkoittama henkilöpiiri	365
1.2 Vastapuolta ja tämän avustajaa tai asiamiestä koskeva rajaus	367
1.3 Rikollista menettelyä koskeva näyttövaatimus	370
1.4 Oikeuskäytäntöä	371
2 OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 2 KOHTA – VÄÄRÄ TODISTE JA PERÄTÖN LAUSUMA	373
2.1 Kirjalliset todisteet	373
2.2 Henkilötodistelu	380
3 OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 3 KOHTA – UUSI SEIKKA TAI TODISTE	391
3.1 Uuden selvityksen kohde	391
3.2 Näyttöharkinnan rajaaminen purun ulkopuolelle	393
3.3 Purkuhakemuksessa esitettävää selvitystä koskeva uutuuskriteeri	394
3.4 Uuden selvityksen kausaalinen vaikuttavuus kohdetuomioon	398
3.5 Viiden vuoden toissijainen määräaika	400
3.6 Uutta selvitystä koskeva määräaika ja preklusio	402
3.7 Oikeuskäytäntöä uudesta selvityksestä purku- perusteena	409
3.8 Perustuslain 106 §:n soveltamisala	415
4 OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 4 KOHTA – ILMEISESTI VÄÄRÄ LAIN SOVELTAMINEN	425
4.1 Säännöksen tausta ja tarkoitus	425
4.2 Virheellisyyden ilmeisyys	427

4.3 Toissijaisen viiden vuoden määräajan soveltumattomuus	432
---	-----

IV TUOMIONPURKUPERUSTEET SYYTETYN EDUKSI

1 TUOMIONPURKUA SYYTETYN EDUKSI KOSKEVIA YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ	437
1.1 Tavanomaisimmat asiatyypit purussa syytetyn eduksi. .	437
1.2 Erot riita-asian tuomionpurkuun verrattuna	439
2 OK 31 LUVUN 8 §:N 1 KOHTA – RIKOLLINEN MENETTELY	443
OK 31 LUVUN 8 §:N 2 KOHTA – VÄÄRÄ ASIAKIRJA TAI PERÄTÖN LAUSUMA	443
3 OK 31 LUVUN 8 §:N 3 KOHTA – UUSI SEIKKA TAI TODISTE.	445
3.1 Määräajan ja preklusion puuttuminen	445
3.2 Uuden selvityksen kausaalinen vaikutus tuomion lopputulokseen	447
3.3 Uusi selvitys ja päiväsakon rahamäärä	452
3.4 Uuden seikan tai todisteen nojalla tehtävä uusi näyttöharkinta	462
3.5 Uutta seikkaa tai todistetta koskeva selvitys velvollisuus	464
3.6 Lisäselvityksen hankkiminen esitutkintamenettelyssä . .	467
3.7 Rapport från JK:s rättsäkerhetsprojekt 2006	471
3.8 Teonkuvauksen tarkkuuden ja selvityksen kattavuuden merkitys	475
3.9 Oikeustapauksia uudesta selvityksestä tuomionpurun perusteena	479

Sisälllys pääpiirteittäin

3.10	Jälkisattumukset soveltamisalan ulkopuolella	483
3.11	Myöhempi tuomio uutena seikkana	484
3.12	Aksessorisuus ja myöhempi tuomio	489
3.13	Johtopäätöksiä uuden tuomion merkitystä koskevasta tulkintakäytännöstä	496
3.14	Erittäin painavat syyt	499
4	OK 31 LUVUN 8 §:N 4 KOHTA – ILMEISESTI VÄÄRÄ LAIN SOVELTAMINEN	517
4.1	Sääntelyn tausta-ajatukset	517
4.2	Virheen ilmeisyyden tulkinnasta	519
4.3	Oikeuskäytännön muuttumisen taannehtiva vaikutus ..	528

V TUOMIONPURKUPERUSTEET SYYTETYN VAHINGOKSI

1	YLEISTÄ PURKUINTRESSISTÄ SYYTETYN VAHINGOKSI	557
2	OK 31 LUKU 9 § – PURKUPERUSTEET JA PREKLUUSIO	561
2.1	Juttukannan niukkuus rajoittaa arviointia	562
2.2	Hyväksyttävän syyn arviointi preklusiossa	562
2.3	Oikeusvoimapiirin arvioinnin ja preklusion yhteensovittaminen	565
2.4	Pätevän syyn todentaminen ja uuden selvityksen hankkiminen	567
2.5	Purkuintressi tuomionpurussa syytetyn vahingoksi . . .	570
2.6	Syyteoikeuden vanhentuminen tuomionpurussa syytetyn vahingoksi	571
2.7	Reformatio in peius -kielto tuomionpurussa	583
2.8	Ruotsin tulkintakäytäntö tuomionpurussa syytetyn vahingoksi	591

VI ERITYISET TUOMIONPURKUPERUSTEET

1 OK 31 LUKU 8A § – MENETTÄMISSEURAAMUKSEN PURKU VASTAAJAN EDUKSI	599
1.1 Yleistä menettämisseuraamuksen kohteesta ja sille asetettavista edellytyksistä	600
1.2 Vaatimuksen esittäminen	603
1.3 Uutta selvitystä koskeva sääntely	606
1.4 Erittäin painavat syyt	607
1.5 Uusi tuomio uutena seikkana	608
2 OK 31 LUKU 9C § – MENETTÄMISSEURAAMUKSEN PURKU VASTAAJAN VAHINGOKSI	611
3 OK 31 LUKU 9A § – RANGAISTUKSEN YHDISTÄMISTÄ KOSKEVA PURKU	615
3.1 Sääntelyn tausta yhtenäisrangaistusjärjestelmässä . . .	615
3.2 Purkuperusteen nykyinen sääntely	617
4 OK 31 LUKU 9B § – PURKU RANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOA VARTEN TAPAHTUVASSA LUOVUTTAMISESSA	623
4.1 Yleistä säännöksen luonteesta ja soveltamisalasta . . .	624
4.2 Luovuttaminen Suomeen täytäntöönpanoa varten . . .	624
4.3 Luovuttaminen Suomesta unionin jäsenmaahan	625
4.4 Oikeuskäytäntöä	627
5 OK 31 LUKU 11 § – ASIANOSAISEN KÄSITTELEMINEN TOISENA HENKILÖNÄ TAI VÄÄRÄLLÄ NIMELLÄ	631
5.1 Toimivaltasääntely ja oikaisumahdollisuus rikosasioissa	631
5.2 Riita-asiat	634
5.3 Oikeuskäytäntöä riita-asioista	635

Sisälllys pääpiirteittäin

VII PALAUTUSPÄÄTÖS JA PALAUTUKSEN JÄLKEINEN KÄSITTELY

1	PALAUTUSPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖ	643
1.1	Palautuksen ja välittömän ratkaisemisen kesken käytettävä harkinta	643
1.2	Asian palautettavan osan uudelleen arvioiminen	644
1.3	Palautuspäätös säännönmukaisessa muutoksen- haussa	649
1.4	Palauttaminen	652
1.5	Välitöntä oikaisemista koskeva harkintavalta	656
1.6	Palautuspäätöksen ohjausvaikutus ja uuden käsittelyn vireilletuloa koskevat määräykset	659

VIII JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

1	OIKEUSKÄYTÄNNÖN POIKKEAMAT LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ	665
2	OIKEUSKEHITYKSEN PERUSTEISTA	669
3	NYKYTILA JA MAHDOLLISET MUUTOSTARPEET	673

Sisällys

LYHENTEET	XLV
------------------------	-----

I YLEINEN OSA

1 YLEISTÄ YLIMÄÄRÄISTÄ MUUTOKSENHAKUA KOSKEVASTA SÄÄNTELYSTÄ	3
1.1 Johdanto teoksen tavoitteisiin ja aiheen käsittelytapaan	3
1.1.1 Poikkeukset lainvoimaisen tuomion pysyvyydestä ja poikkeusten tulkinta	3
1.1.2 Aiheen käsittelytapa	5
1.1.3 Ruotsalainen oikeuskäytäntö ja -kirjallisuus	6
1.1.4 Aiheen rajaukset	7
1.1.5 Huomioita esitystavasta	8
1.2 Ylimääräisen muutoksenhaun sääntelyn taustasta ja kehityksestä	9
1.2.1 Kehityskulku lyhyesti	9
1.2.2 Varhaisempia, toteuttamatta jääneitä uudistushankkeita	11
1.2.3 Vuoden 1960 uudistus, OK 31 luvun säännökset	12
1.2.4 Ylimääräistä muutoksenhakua koskevan sääntelyn muutokset vuoden 1960 jälkeen	13

Sisällys

1.3	Juttukanta ja tulkinnan lähtökohdat	14
1.3.1	Korkeimmassa oikeudessa käsiteltävä juttu- kanta	14
1.3.2	Soveltamiskäytännön perusteet	14
1.3.3	Ihmis- ja perusoikeuksien vaikutus tulkintaan . .	16
2	TUOMIOISTUINTEN TOIMIVALTA YLIMÄÄRÄISESSÄ MUUTOKSENHAUSSA	19
2.1	Pääsäännöt ja ratkaisun antaneen tuomioistuimen oma toimivalta	19
2.2	Kirjoitus- ja laskuvirheiden oikaiseminen	20
	<i>Lievemmän prosessikeinon etusija</i>	21
	<i>Julkaistuja ratkaisuja kirjoitus- ja laskuvirheen tulkinnasta</i>	21
2.3	Tuomion täydentämisen menettely	23
	<i>Tuomion täydentämisen soveltamisalaa koskevia julkaistuja ratkaisuja</i>	24
	<i>Julkaisematonta oikeuskäytäntöä tuomion täydentämisestä</i>	25
2.4	Rangaistusmääräystä ja rikesakkoa koskeva aikaisempi erityissääntely	27
2.5	Rangaistusmääräystä ja rikesakkoa koskeva nykyinen sääntely	28
2.6	Toimivaltaerot ylimääräisen muutoksenhaun eri muodoissa	30
	<i>Erityistuomioistuimet</i>	31
	<i>Valtakunnanoikeus</i>	32
3	HAKEMUS YLIMÄÄRÄISESSÄ MUUTOKSENHAUSSA	33
3.1	Asiamiespakko ja oikeudellinen asiantuntemus hakemuksen laatimisessa	33
3.2	Oikeudellisen asiantuntemuksen hyödyntäminen	35

3.3 Asianosaisen oikeus oikeusapuun ylimääräisessä muutoksenhaussa	36
<i>Myönnetty oikeusapu ei lähtökohtaisesti koske ylimääräistä muutoksenhakua</i>	37
<i>KKO 2015:36; oikeusapua ylimääräisessä muutoksenhaussa ei arvioida OK 8 luvun mukaan</i>	38
3.4 Oikeusavun tarve hakemuksen perusteiden selvittämiseen	39
3.5 Hakemuksen perusteleminen	41
3.5.1 Perusteluja koskevista hakijan velvollisuuksista	41
3.5.2 Oikeuskäytäntöä	42
3.5.3 Onko tarvetta tiukentaa perusteluvelvollisuutta koskevia vaatimuksia?	44
<i>KKO 2014:83; kuulemisvirhe, mutta hakemuksen perusteluissa puutteita</i>	45
3.5.4 Ylimääräisen muutoksenhaun ja säännönmukaisen menettelyn erot	47
4 HAKIJA YLIMÄÄRÄISESSÄ MUUTOKSENHAUSSA	49
4.1 Asianosainen muutoksenhakijana	49
<i>KKO 2008:43; viranomaisen asianosaisena, identiteetin arviointi</i>	50
<i>Hakemusasiat ja sovinnon vahvistaminen</i>	51
4.2 Erityisesti rikosasian asianomistajasta	52
<i>Asianomistajan käsitteen tulkinnanvaraisuus</i>	53
4.3 Syyttäjän muutoksenhakuoikeuden perustavat intressit	54
4.4 Muut tahot kuin asianosaiset	56
4.4.1 Asianosaiseen rinnastettava oikeudellinen intressi	56
4.4.2 Väliintulijat	57
<i>Oikeuskäytäntöä väliintulosta</i>	58
4.4.3 Muut tahot rikosasiassa, anonyymi todistelu	59

Sisällys

4.5 Asian ratkaissut tuomari hakijana	60
4.5.1 Yleistä vallitsevasta tulkinnasta tuomarin hakijalegitimaatiosta	60
4.5.2 Tuomarin hakijalegitimaation ongelmallisuus <i>Tilanteet, joissa asian ratkaisija ei ole enää tuomioistuimen palveluksessa</i>	61
<i>KKO 1.2.2017 nro 167; käräjäsihteeri ratkaisijana</i>	64
4.5.3 Tuomarin muutoksenhakuoikeuden rajoitukset riita-asioissa ja hakemusasioissa.	65
4.5.4 Tuomarin muutoksenhakuoikeus rikosasioissa. <i>KKO 2014:10; aikaisempaa oikeuskäytäntöä rajoitetumpi tulkinta.</i>	68
<i>Harkinnanvaraiset seikat ja vastakkaiset intressit</i>	69
4.5.5 Tuomarin tuomiovirhekantelu.	71
4.6 Laillisuusvalvojat muutoksenhakijoina	72
4.7 Täytäntöönpanoviranomaiset muutoksenhakijoina	74
<i>Hakemusten tulkinta, kun lopputulos ei ole selvä</i>	75
<i>Hakemus tosiasiallisesti syytetyn vahingoksi.</i>	76
<i>KKO 2016:27; muutoksenhakuoikeuden laajentava tulkinta</i>	78
4.8 Velvollisuus kuulla viranomaista rikosasiassa	81
<i>Valvontaviranomainen, mutta ei asianomistaja</i>	81
<i>Laissa säännelty erityisasiantuntemuksen hyödyntäminen</i>	82
4.9 Velvollisuus kuulla viranomaista tai muuta tahoa riita-asiasa	85
4.10 Maa oikeusasiat ja maanmittauslaitoksen keskushallinnon puhevalta	87
<i>Keskushallinnon puhevaltaa koskevia raja-tapauksia</i>	88

5	YLIMÄÄRÄISEN MUUTOKSENHAUN KOHTEENA OLEVAT TUOMIOT ASIALAADUITTAIN	91
5.1	Asiat, joita koskevat päätökset voivat olla kohderatkaisuina	91
5.1.1	Kohdepäätökselle lähtökohtaisesti asetettavat edellytykset	91
5.1.2	Luonteeltaan poikkeuksellisia ratkaisuja	94
5.1.3	Sovinto, välitystuomio ja muu riidanratkaisu	95
5.2	Onko kysymyksessä riita- vai rikosasia?	96
5.2.1	Turvaamistoimenpiteet	96
5.2.2	Lähestymiskielto ja liiketoimintakielto	97
5.2.3	Asianajajien valvontamenettely	98
	<i>Ruotsalaisia tuomionpurkuratkaisuja</i>	99
	<i>Kotimainen tulkinta</i>	100
5.3	Kantelu varsinaisena muutoksenhakekeinona	101
6	LAINVOIMA JA OIKEUSVOIMA KOHDERATKAISUN MÄÄRITTÄJÄNÄ	105
6.1	Arvioinnin lähtökohtia	105
	<i>Lainvoimainen suhteessa hakijaan</i>	106
	<i>Oikeusvoima ulottuu hakijaan</i>	107
6.2	Oikeusvoimatulkinnan merkitys ylimääräiselle muutoksenhauille	108
6.2.1	Negatiivinen ja positiivinen vaikutus	108
6.2.2	Muutoksenhaku perusteluihin ja todistusvaikutus	109
6.2.3	Niin sanotut pilottituomiot	111
6.2.4	Oikeusvoiman ja preklusion vaikutus ylimääräiseen muutoksenhakuun	112
6.3	Oikeudellinen intressi muutoksenhakuoikeuden perusteena	113
	<i>Oikeudellinen intressi ylimääräisessä muutoksenhaussa</i>	114

Sisällys

	<i>Riittävä oikeudellinen intressi säännön-</i> <i>mukaisessa menettelyssä</i>	115
	<i>Useamman tahon oikeuksien päällekkäisyys</i>	116
6.4	Oikeusvoima ja vahvistustuomio	118
	<i>NJA 2016 s. 737; oikean kannemuodon</i> <i>valinta</i>	119
7	OIKEUSVOIMAN KANNALTA POIKKEUKSELLISIA KOHDERTAKAISUJA	123
7.1	Korkeimman oikeuden ratkaisut ylimääräisen muutoksenhaun kohderatkaisuina	123
7.1.1	Valitusluvan myöntäminen	123
7.1.2	Valituslupahakemuksen hylkääminen	124
7.1.3	Ylimääräisessä muutoksenhaussa annettu ratkaisu	125
7.2	Sillensä jättäminen	126
7.2.1	Perusteet asian jättämiseen sillensä	126
7.2.2	Kanteen peruuttaminen ja kanteesta luopuminen	128
7.2.3	Syytteen peruuttaminen ja syytteestä luopuminen	129
7.2.4	Sillensä jättämisen soveltamiskäytäntö	132
	<i>KKO 2011:104; sillensä jättäminen oikeuden-</i> <i>menetyksen aiheuttajana</i>	132
	<i>Rikosasian vastaajan kuolema</i>	134
7.2.5	Muutoksenhakijana olevan rikosasian vastaajan poissaolo hovioikeudessa sillensä jättämisen perusteena	135
7.2.6	Syyteneuvottelussa tehty tuomioesitys	138
7.2.7	Syyttämättä jättäminen ja esitutkinnan rajoittaminen syyteneuvottelun yhteydessä.	140
7.3	Yksipuoliset tuomiot	142
7.4	Käsittelyratkaisut	144
7.4.1	Säädöspohja ja tulkinnan lähtökohdat	144

7.4.2	Käsittelyratkaisun riitauttaminen	147
	<i>KKO 1999:50; oikeudellinen tarve muutoksen-</i>	
	<i>hakuoikeuden perusteena</i>	148
7.4.3	Oikeuskäytäntöä käsittelyratkaisuista	150
	<i>Käsittelyratkaisu editiovelvollisuudesta</i>	150
	<i>Oikeudenkäynnin julkisuudesta annettu</i>	
	<i>ratkaisu</i>	151
	<i>Asian kiireelliseksi julistaminen ja määräys</i>	
	<i>kirjallisten todisteiden käsittelystä</i>	152
	<i>Väite oikeuspaikkasopimuksesta ja sitä</i>	
	<i>koskeva ratkaisu</i>	153
	<i>Yritysansaeraus, erillinen muutoksenhaku</i>	
	<i>vai valitus vahvistamispäätöksen yhteydessä.</i>	154
7.5	Väliaikaismääräykset	155
7.5.1	Periaatteita väliaikaisista määräyksistä	155
7.5.2	KKO 2016:14; väliaikainen ja varsinainen	
	turvaamistoimi.	156
7.5.3	Ruotsalaista oikeuskäytäntöä	160
7.6	Osatuomio	163
	<i>KKO 12.2.2015 nro 306; muutoksenhaku-</i>	
	<i>ohjauksen purkaminen</i>	163
	<i>KKO 2015:94; valitus ja ylimääräinen</i>	
	<i>muutoksenhakemus samassa hakemuksessa</i>	164
7.7	Välituomio	166
	<i>Välituomio vai käsittelyratkaisu?</i>	167
	<i>Välituomion edellytysten puuttuminen</i>	169
	<i>Ylimääräisen muutoksenhaun kohde</i>	170
8	OIKEUSVOIMAVAIKUTUS JA VETOAMISVELVOLLISUUS	
	YLIMÄÄRÄISEN MUUTOKSENHAUN PERUSTEENA	173
8.1	Oikeusvoima ja kanteen muuttaminen riita-asiassa	173
8.1.1	Lähtökohdat	173
8.1.2	Oikeusvoimatulkinnan laajeneminen	174
8.1.3	Tulkinnan vaikea ennakoitavuus	176
8.1.4	Ruotsalainen oikeusvoimatulkinta	178

8.2 Oikeusvoiman ja vetoamisvelvollisuuden rajojen tulkinnanvaraisuus	179
<i>KKO 2016:47; vetoamisvelvollisuuden vaikutus ratkaisun lopputulokseen</i>	179
8.3 Oikeusvoima henkilövahingon korvaamista koskevassa asiassa	182
8.3.1 Poikkeamat yleisesti noudatetusta oikeusvoimatulkinnasta	182
8.3.2 Henkilövahingon identiteetti	183
<i>KKO 2013:54; henkilövahinko eri oikeusvoimapiirissä</i>	184
<i>KKO 2013:72 ja KKO 2013:83; henkilövahinko samassa oikeusvoimapiirissä</i>	185
8.3.3 Henkilövahingon oikeusvoimatulkinta tuomionpurussa ja uudessa kanteessa	187
8.3.4 Yhteen veto kriteereistä	188
8.4 Eräitä muita oikeusvoiman kannalta poikkeuksellisia juttutyyppöjä	190
<i>Pitkäaikainen maanvuokrasopimus</i>	190
<i>Isyyslain voimaannpanon sääntely</i>	191
8.5 Oikeusvoima, syytesidonnaisuus ja syytteen tarkistaminen rikosasiassa	192
8.5.1 Yleistä kriteereistä	192
8.5.2 Oikeusvoima ja ylimääräinen muutoksenhaku	194
8.5.3 Syytesidonnaisuus vetoamisvelvollisuutena	196
<i>Syytesidonnaisuuden ottaminen huomioon viran puolesta</i>	198
<i>Oikeusvoiman ja syytesidonnaisuuden hienojakoinen tulkinta</i>	198
8.5.4 Ruotsalaista oikeuskäytäntöä	199
<i>Kvalifiointiperusteeseen vetoaminen</i>	199
<i>Syytteen yksilöinti, ylimääräinen kuvaus</i>	200
<i>Teon kuvauksen tulkitseminen</i>	201
<i>Yritys ja täytetty teko</i>	202

8.6	Materiaalinen prosessinjohto tiukan vetoamis- velvollisuuden lieventäjänä	202
8.6.1	Tuomioistuimen velvollisuus materiaaliseen prosessinjohtoon	202
8.6.2	Velvollisuuden rajat	204
8.6.3	Oikeuskäytäntöä prosessinjohto- velvollisuudesta riita-asioissa	205
	<i>KKO 2007:52; todistustaakkaa koskeva prosessinjohto</i>	207
	<i>KKO 2012:18; vanhentumista koskeva prosessinjohto</i>	208
8.6.4	Oikeuskäytäntöä prosessinjohtovelvollisuu- desta rikosasioissa	209
	<i>Vastaajan puolustautuminen</i>	209
	<i>Syyttäjän tai asianomistajan vaatimusten selventäminen</i>	210
9	MÄÄRÄAJAT JA PREKLUSIO	213
9.1	Yleistä määräaikojen ja preklusion tavoitteista ylimääräisessä muutoksenhaussa	213
9.2	Ylimääräisen muutoksenhaun määräaikojen oikeudellinen luonne	216
	<i>Ylimääräisen muutoksenhaun määräajoilla on sekä prosessuaalisia että aineellisia piirteitä . .</i>	216
	<i>KKO 2003:20; ylimääräisen muutoksenhaun määräaika ei ole palauttamiskelpoinen</i>	218
9.3	Menetetyn määräajan palauttamisesta	219
	<i>Asianosaiselle edullinen tulkinta vai määräajan palauttaminen</i>	221
	<i>Asiamiehen toiminta</i>	222
9.4	Määräaikaan liittyvä näyttövelvollisuus	223
9.5	Preklusion erot säännönmukaisessa ja yli- määräisessä muutoksenhaussa	225
9.5.1	Säännöspohja	225
9.5.2	Ylimääräisen muutoksenhaun ja säännön- mukaisen menettelyn preklusion erot	226

Sisällys

9.5.3	Oikeusvoima ja tuomionpurussa sovellettava preklusio	227
9.5.4	Tulkinnan erot koskien seikkaa tai todistetta, riita-asiaa tai rikosasiaa.	228
9.5.5	Oikeudellisen tulkinnanvaraisuuden merkitys preklusion kannalta	230
9.5.6	Asianosaisen toimimisvelvollisuus	232

II KANTELUPERUSTEET

1	KANTELUPERUSTEILLE YHTEINEN SÄÄNTELY	237
1.1	Yleistä kanteluperusteista	237
1.2	Tuomiovirhekantelun ja tuomionpurun välinen suhde	238
	<i>Väitetylle kantelun etusijalle ei ole perusteita.</i>	<i>239</i>
	<i>Menettelyvirheen ajallinen kohdentaminen.</i>	<i>240</i>
	<i>Perusteiden päällekkäisyys ja laeva tulkinta-käytäntö</i>	<i>241</i>
	<i>Esimerkkinä jälkikäteen tietoon tullut syytetyn kuolema</i>	<i>242</i>
1.3	Kantelun määräajat	243
1.4	Esteellisyys kanteluperusteena	245
1.4.1	Esteellisyysarvioinnin lähtökohdat	245
1.4.2	Jälkikäteen tietoon tullut esteellisyys	246
	<i>Purkuperusteen kausaalisuusvaatimus</i>	<i>247</i>
1.4.3	Ruotsin esteellisyysperustetta koskeva lainmuutos	249
1.4.4	Tulkintamahdollisuuksista.	250
1.5	Määräaika kansainvälisten lainkäyttö- tai valvontaelinten ratkaisuihin perustuvassa kantelussa	252
1.5.1	Sääntelytarve	252
1.5.2	Esitöiden lausumat lainmuutoksesta	254
1.5.3	Oletus tuomionpurun soveltuvuudesta todettuihin ihmisoikeusloukkauksiin	255

1.6	Oikeuskäytäntöä määräajasta ihmisoikeus- loukkauksessa	256
	<i>KKO 2011:100; poikkeus määräaika</i>	
	<i>koskevasta vallitsevasta oikeuskäytännöstä.</i>	256
	<i>KKO 2012:13; kantelumääräajan alkamishetki.</i>	258
1.7	Kanteluintressi	260
2	OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 1 KOHTA – TUOMIOVALLAN PUUTE JA PROSESSINESTEET	263
2.1	Tuomioistuimen tuomionvoipaisuus	263
2.1.1	Yleistä lainkohdan kanteluperusteista.	263
2.1.2	Tuomioistuimen kokoonpanoa koskevat virheet	264
	<i>Oikeuskäytäntöä harkinnanvaraisesta tuomion- voipaisuudesta.</i>	265
2.1.3	Tuomionvirhekantelun ohella myös tuomionpurku voi tulla kysymykseen	268
2.1.4	Muita tuomionvoipaisuuden puutetta koskevia tilanteita	269
2.2	Prosessinedellytykset	270
	<i>Kanteen muuttaminen ja syytesidonnaisuus</i>	272
	<i>Asian virheellinen tutkimatta jättäminen.</i>	274
2.3	Ne bis in idem -periaate tuomiovirhekantelun perusteena	275
2.3.1	Tulkinnan lähtökohdat	275
2.3.2	Hallinnollista seuraamusta koskevan ne bis in idem -tulkinnan kehitys.	277
2.4	Ne bis in idem -periaate KKO:n ratkaisuisissa ylimääräisessä muutoksenhaussa	280
	<i>KKO 2014:93; menettelyvirheelle ei taannehtivaa tulkintaa</i>	281
	<i>Menettelyvirheen luonne</i>	282
	<i>Menettelyvirheen osittainen rinnastus purku- perusteisiin</i>	283
	<i>EIT:n käytännön tulkinnanvaraisuus.</i>	285

Sisällys

2.5	Veronkorotusten hallinnollinen poistaminen uuden lain mukaisesti	286
	<i>Laki erillisellä päätöksellä määrättävästä veron- tai tullinkorotuksesta.</i>	286
	<i>Veronkorotuksen poistaminen uuden syytteen edellytyksenä.</i>	287
2.6	Ruotsin HD:n ne bis in idem -tulkinnasta	289
	<i>Purkuperusteiden laajentaminen</i>	290
2.7	Korkein oikeusaste norminantajana ylimääräisessä muutoksenhaussa	292
	<i>Kaksi näkemystä ylimmistä oikeusasteista</i>	294
	<i>Tuomioistuinaktivismia?</i>	296
3	OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 2 KOHTA – RATKAISEMINEN KUULEMATTANA	299
3.1	Säännöksen tarkoitus ja tavoitteet	299
3.2	Säännöksen alkuosa, haastamatta poissa olevana tuomittava asianosainen	300
3.2.1	Säännöksen alkuosan soveltamisedellytykset	300
3.2.2	Määräajan alkamisajankohta	301
3.2.3	Tiedoksiantovirheet kanteluperusteena	303
	<i>Säännöksen soveltamisala asialaaduittain ja asianosaisittain</i>	304
3.2.4	Asianomistajan kantelu kuulemisvirheestä	305
	<i>Oikeusvoiman merkityksestä</i>	305
	<i>Asianomistajan tiedonsaannin ongelmia</i>	306
3.2.5	Viranomaisen lainkohdan tarkoittamana asianosaisena	307
3.2.6	Säännöksen alkuosaan liittyvää muuta oikeuskäytäntöä	309
	<i>KKO 1999:95; säännöksen alkuosan mukainen kantelu vai tuomionpurku.</i>	309
	<i>KKO 1985 II 165; säännöksen alkuosan vai 4 kohdan mukainen kantelu</i>	312
	<i>KKO 1986 II 107; oikeusvoima vai tiedoksiantovirhe</i>	312

3.3	Säännöksen loppuosa, kuulematta jätetty ratkaisusta vahinkoa kärsivä kolmas	313
3.3.1	Säännöksen loppuosan soveltamisedellytykset . . .	313
3.3.2	Määräajan laskeminen	316
	<i>Ruotsalainen tulkinta säännöksen soveltamisalasta</i>	317
3.3.3	Säännöksen loppuosaan liittyvää oikeuskäytäntöä	318
	<i>KKO 1989:26; kolmannen kantelu menestyi</i> . . .	318
	<i>KKO 1993:115; haittaedellytyksen täytyminen</i> .	319
	<i>Rajanveto tuomionpurkuun</i>	320
	<i>Ruotsalaisia ratkaisuja kolmannen kantelu-oikeudesta</i>	321
	<i>Vastapuolen kuuleminen, kun kysymys on siitä, tuleeko kanne hylätä haastetta antamatta</i>	322
4	OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 3 KOHTA – SEKAVA TAI EPÄTÄYDELLINEN TUOMIO	325
4.1	Säännöksen soveltamisala	325
	<i>KKO 2016:91; säännönmukaisessa muutoksenhaussa todetut virheet</i>	327
	<i>Tuomion perustelujen puutteet 4 kohdan oikeudenkäyntivirheenä</i>	327
	<i>Rajanveto 4 kohdan oikeudenkäyntivirheeseen ja ilmeisesti väärään lain soveltamiseen</i>	329
	<i>Sekavuuteen vedotaan jo säännönmukaisessa muutoksenhaussa</i>	329
4.2	Ruotsin vastaavaan säännökseen liittyvää tulkintakäytäntöä	330
	<i>NJA 1996 s. 676; tuomion epäselvä sisältö säännönmukaisessa muutoksenhaussa</i>	330
	<i>NJA 1989 s. 356; täytäntöönpanossa ilmennyt tuomion ongelmallisuus</i>	331
	<i>NJA 2008 s. 986; väite sekavuuden johtumisesta materiaalsen prosessin johdon puutteista</i>	332

5 OK 31 LUVUN 1 §:N 1 MOMENTIN 4 KOHTA – MUU OIKEUDENKÄYNTIVIRHE	333
5.1 Muun oikeudenkäyntivirheen soveltamisala ja täyttymisen edellytykset	333
5.2 Todisteiden hyödyntämiskielto	334
5.3 Itsekriminointisuojaan perustuva hyödyntämiskielto	337
5.4 Kuulemisvirheet ja vetoamisvelvollisuuden virheellinen arviointi	339
<i>Indispositiivisuus ja pakottavuus</i>	341
5.5 Oikeuskäytäntöä tyypillisistä tilanteista, jotka voivat täyttää 4 kohdan menettelyvirheen	342
5.5.1 Asianosaisen vetoamisvelvollisuuden tulkinta	342
5.5.2 Tuomioistuimen oikeudellinen arviointi ja vetoamisvelvollisuus	345
<i>Ratkaisu NJA 2016 s. 107 emissionsgarantimålet ja purkuasia Ö 1810-16</i>	345
<i>Ratkaisuun kohdistunut kritiikki</i>	346
5.5.3 Muun oikeudenkäyntivirheen rajanveto tuomionpurkuun	348
<i>NJA 1996 s. 649; perusteiden laaja tutkiminen</i>	348
<i>Kantelu vai purku</i>	349
5.6 Muun oikeudenkäyntivirheen kausaalinen vaikutus ratkaisun lopputulokseen	350
<i>KKO 2014:25; vaikuttavuuden arviointi</i>	351
<i>KKO 1995:95; oikeudenkäyntivirhe korkeimmassa oikeudessa</i>	352
5.7 Muuta ratkaisukäytäntöä 4 kohdan muun oikeudenkäyntivirheen soveltamisesta	354
5.7.1 Lapsen kuuleminen oikeudenkäynnin ulkopuolella	354
5.7.2 Perustelujen puutteet, lausumien kirjaamisen ja prosessijohdon virheet	356

- 5.7.3 Kohdeoikeudenkäynnissä väitetyksi
 tapahtuneen menettelyvirheen selvittäminen . . . 359
*NJA 2016 s. 668; HD selvitti seikkaperäisesti
 hovioikeuden tosiasiallisen menettelyn 359*

III TUOMIONPURKUPERUSTEET RIITA-ASIASSA

- 1 OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 1 KOHTA –
 RIKOLLINEN MENETTELY 365**
- 1.1 Säännöksen tarkoittama henkilöpiiri 365
- 1.2 Vastapuolta ja tämän avustajaa tai asiamiestä
 koskeva rajaus 367
- 1.3 Rikollista menettelyä koskeva näyttövaatimus 370
- 1.4 Oikeuskäytäntöä 371
- 2 OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 2 KOHTA –
 VÄÄRÄ TODISTE JA PERÄTÖN LAUSUMA 373**
- 2.1 Kirjalliset todisteet 373
- 2.1.1 Keskeiset objektiiviset ja subjektiiviset
 tunnusmerkit 373
Asiakirjan vääräys tai totuudenvastaisuus 373
*Tietoisuus asiakirjan vääryydestä tai totuuden-
 vastaisuudesta 374*
*Tunnusmerkin mukaista menettelyä koskeva
 näyttövaatimus 376*
- 2.1.2 Asiakirjan käsite 377
*Todisteet, jotka eivät ole asiakirjoja eivätkä
 henkilötodistelua 377*
- 2.1.3 Näyttö kausaalista vaikutuksesta loppu-
 tulokseen 379
- 2.2 Henkilötodistelu 380
- 2.2.1 Säännöksen tarkoittama henkilöpiiri 380
- 2.2.2 Todistajan kieltäytymisoikeus ja itsekrimi-
 nointisuoja 381

Sisällys

2.2.3	Tahallisuusvaatimus.	383
	<i>NJA 1989 s. 843; vaadittava tahallisuus</i>	<i>384</i>
2.2.4	Määräaikojen merkitys.	385
2.2.5	Oikeuskäytäntöä	386
	<i>KKO 13.11.2013 nro 2380; asianosaisen</i>	
	<i>rikollinen menettely.</i>	<i>386</i>
	<i>NJA 2016 s. 18; 2 ja 3 kohtien purkuperusteet.</i>	<i>388</i>
3	OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 3 KOHTA –	
	UUSI SEIKKA TAI TODISTE	391
3.1	Uuden selvityksen kohde	391
3.2	Näyttöharkinnan rajaaminen purun ulkopuolelle	393
3.3	Purkuhakemuksessa esitettävää selvitystä koskeva	
	uutuuskriteeri	394
	<i>Uusi selvitys ei saa sisältyä kohderatkaisun</i>	
	<i>oikeudenkäyntiaineistoon.</i>	<i>394</i>
	<i>Uusi seikka tai todiste on ollut olemassa</i>	
	<i>kohdeoikeudenkäynnin aikaan</i>	<i>395</i>
	<i>Jälkisattumus ei yleensä ole uusi seikka tai</i>	
	<i>todiste</i>	<i>396</i>
	<i>HD 2003 s. 548; jälkisattumuskin voi kelvata</i>	
	<i>uudeksi seikaksi.</i>	<i>397</i>
	<i>Valituslupahakemuksessa esitetyt seikat ja</i>	
	<i>todisteet</i>	<i>397</i>
3.4	Uuden selvityksen kausaalinen vaikuttavuus	
	kohdetuomioon	398
	<i>Todennäköisyysarvio</i>	<i>399</i>
	<i>Vaikutus lopputulokseen</i>	<i>399</i>
3.5	Viiden vuoden toissijainen määräaika	400
3.6	Uutta selvitystä koskeva määräaika ja preklusio	402
3.6.1	Tulkinnan lähtökohdat	402
3.6.2	Oikeuskäytäntöä pätevistä syistä	404
	<i>Asianosaiseen liittyvät erityiset piirteet</i>	<i>404</i>
	<i>Tuomioistuimen velvollisuudet.</i>	<i>405</i>
	<i>Asianosaisen velvollisuudet</i>	<i>406</i>

3.6.3	Maanmittauslaitoksen keskushallinnon puhevaltasäännöksen merkitys	407
	<i>Keskushallinnon hakemuksella ei ole määräaikaa</i>	408
3.7	Oikeuskäytäntöä uudesta selvityksestä purkuperusteena	409
	<i>KKO 2015:4; preklusio ja 3 kohdan soveltamisala.</i>	409
	<i>KKO 2001:76; myöhemmin tietoon tullut oikeudellinen peruste</i>	411
	<i>NJA 1989 s. 140; tiukka linjaus preklusiosta dispositiivisessa riita-asiassa</i>	412
	<i>Julkaisemattomat ratkaisut</i>	413
3.8	Perustuslain 106 §:n soveltamisala	415
3.8.1	Säännöksen liitynnät ylimääräiseen muutoksenhakuun	415
3.8.2	KKO 2012:11; isyyslain voimaanpanolain kannaikasäännös	416
3.8.3	Perusoikeusmyönteinen laintulkinta ja perustuslain 106 §:n soveltaminen.	417
3.8.4	Tuomionpurkuhakemus ja lepäämään jättäminen	420
	<i>KKO 2014:35; lepäämään jättäminen lain-säädäntöhankkeen vuoksi.</i>	421
	<i>KKO 2015:97; tutkimatta jättäminen uuden isyyslain vuoksi</i>	422
4	OK 31 LUVUN 7 §:N 1 MOMENTIN 4 KOHTA – ILMEISESTI VÄÄRÄ LAIN SOVELTAMINEN.	425
4.1	Säännöksen tausta ja tarkoitus	425
4.2	Virheellisyyden ilmeisyys	427
	<i>KKO 2001:101; korkeat vaatimukset ilmeisyydestä</i>	428
	<i>KKO 2011:100; vahingonkorvausvaatimus</i>	429
	<i>KKO 2011:43; pysäköinnin valvontamaksu</i>	430

Sisällys

<i>KKO 2007:53 ja KKO 1997:14; ilmeisesti väärän lain soveltamisen suhde menettely- virheisiin</i>	430
4.3 Toissijaisen viiden vuoden määräajan soveltumattomuus	432

IV TUOMIONPURKUPERUSTEET SYYTETYN EDUKSI

1 TUOMIONPURKUA SYYTETYN EDUKSI KOSKEVIA YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ	437
1.1 Tavanomaisimmat asiatyypit purussa syytetyn eduksi	437
1.2 Erot riita-asian tuomionpurkuun verrattuna	439
2 OK 31 LUVUN 8 §:N 1 KOHTA – RIKOLLINEN MENETTELY	443
OK 31 LUVUN 8 §:N 2 KOHTA – VÄÄRÄ ASIAKIRJA TAI PERÄTÖN LAUSUMA	443
3 OK 31 LUVUN 8 §:N 3 KOHTA – UUSI SEIKKA TAI TODISTE	445
3.1 Määräajan ja preklusion puuttuminen	445
<i>Purkuperusteen edellytysten keskinäinen vuorovaikutus</i>	446
3.2 Uuden selvityksen kausaalinen vaikutus tuomion lopputulokseen	447
3.2.1 Tunnuksenmerkkiä koskevan tulkinnan kehittyminen	447
3.2.2 Oikeuskäytäntö	448
<i>KKO 2000:127; uuden selvityksen tulkinnan laajentaminen</i>	448

3.2.3	Ruotsalainen tulkinta uuden selvityksen vaikutuksesta	450
3.3	Uusi selvitys ja päiväsakon rahamäärä	452
3.3.1	Päiväsakon rahamäärän sääntelystä	452
3.3.2	Plenumratkaisu KKO 2016:83	454
	<i>Enemmistön perustelut</i>	<i>454</i>
	<i>Vähemmistön perustelut</i>	<i>455</i>
	<i>Ratkaisun merkitys</i>	<i>456</i>
3.3.3	Ratkaisut KKO 2004:9 ja KKO 2009:2.	457
	<i>KKO 2004:9; purkuhakemus tutkittiin, mutta hylättiin</i>	<i>457</i>
	<i>KKO 2009:2; lausuma rahamäärän vahvistamisesta lievempien säännösten soveltamisena, mutta ilman perusteluja</i>	<i>459</i>
3.3.4	Julkaisematon ratkaisukäytäntö päiväsakon rahamäärästä	459
3.3.5	Ruotsin oikeuskäytäntöä uuden selvityksen vaikutuksesta lopputulokseen.	460
3.4	Uuden seikan tai todisteen nojalla tehtävä uusi näyttöharkinta	462
	<i>NJA 2010 s. 295; uuden selvityksen suhde aikaisempaan näyttöön</i>	<i>463</i>
3.5	Uutta seikkaa tai todistetta koskeva selvitysvelvollisuus	464
	<i>Henkilötodisteluna esitetyn näytön vastaanottaminen</i>	<i>465</i>
3.6	Lisäselvityksen hankkiminen esitutkintamenettelyssä	467
	<i>Ruotsin RB:n sääntely ja sen erot meillä noudatettavaan käytäntöön</i>	<i>468</i>
	<i>Oikeusvoimavaikutuksen huomioon ottaminen esitutkintavaiheessa</i>	<i>469</i>
3.7	Rapport från JK:s rättssäkerhetsprojekt 2006	471
3.7.1	Tutkimuksen aineisto, pääasialliset havainnot ja taustaoletukset	471

Sisällys

3.7.2	Tutkimuksen annista ylimääräisen muutoksenhaun kannalta	472
	<i>Kotimaista oikeuskäytäntöä</i>	475
3.8	Teonkuvauksen tarkkuuden ja selvityksen kattavuuden merkitys	475
	<i>Näyttökyvnys ja selvityksen kattavuus</i>	477
	<i>Selvityksen esittäminen purkuhakemuksessa</i>	478
3.9	Oikeustapauksia uudesta selvityksestä tuomionpurun perusteena	479
	<i>Automaattinen liikennevalvonta</i>	479
	<i>Uusi selvitys ja oikeudellinen tulkinta</i>	481
3.10	Jälkisattumukset soveltamisalan ulkopuolella	483
3.11	Myöhempi tuomio uutena seikkana	484
3.11.1	Pääsääntö uuden tuomion kelpaamattomuudesta purkuperusteeksi	484
3.11.2	Poikkeukset edellä mainitusta pääsäännöstä	486
	<i>KKO 2006:3 ja KKO 2004:56; muutos oikeudellisen arvioinnin perusteissa</i>	486
	<i>KKO 2015:96; myöhemmässä oikeudenkäynnissä esille tullut uusi selvitys</i>	488
3.12	Aksessorisuus ja myöhempi tuomio	489
3.12.1	Hakijaa koskevan tuomion liitännäisyys uuteen tuomioon	489
3.12.2	Ratkaisu KKO 2015:68; purkuperuste ei täyttynyt	490
3.12.3	Julkaisematonta oikeuskäytäntöä aksessorisuudesta	492
3.13	Johtopäätöksiä uuden tuomion merkitystä koskevasta tulkintakäytännöstä	496
3.13.1	Tulkinnan päälinjat	496
3.13.2	Aksessorisuuteen liittyvät erityispiirteet	498
3.14	Erittäin painavat syyt	499
3.14.1	Säännöksen pääasiallinen sisältö	499

3.14.2	Ruotsalaiset tulkintasuositukset ja oikeuskäytäntö	501
	<i>Huumausainerikokset ja kertomuksen muuttaminen</i>	502
	<i>Muuta oikeuskäytäntöä lisäsäännöstä</i>	503
	<i>NJA 2009 s. 475 I ja II; jälkikäteen tietoon tullut rikosprovokaatio</i>	506
3.14.3	Erittäin painavien syiden arviointikriteerit	508
	<i>Tulkinnan lähtökohdat</i>	508
	<i>Sovelletut ja torjutut arviointikriteerit</i>	509
	<i>Soveltamisalaa rajoittavia seikkoja</i>	510
3.14.4	Kotimainen oikeuskäytäntö erittäin painavista syistä	511
	<i>KKO 20.11.2002 nro 3064; uusi tunnustus</i>	512
	<i>KKO 12.12.2013 nro 2600; äänestys erittäin painavista syistä</i>	513
	<i>Asianomistajan vaatimusten merkitys arvioinnissa</i>	514
	<i>Pyyntö suullisesta kuulemisesta korkeimmassa oikeudessa</i>	515
4	OK 31 LUVUN 8 §:N 4 KOHTA – ILMEISESTI VÄÄRÄ LAIN SOVELTAMINEN	517
4.1	Säätelyn tausta-ajatukset	517
4.2	Virheen ilmeisyyden tulkinnasta	519
4.2.1	Yleisenä vaatimuksena kiistattomuus, harkintamarginaalin ulkopuolella.	519
4.2.2	Oikeuskäytäntöä virheen ilmeisyydestä	520
	<i>KKO 19.8.2014 nro 1567; lain sanamuoto</i>	520
	<i>KKO 21.3.2014 nro 622; rangaistusmääräyksen teonkuvaus</i>	521
	<i>KKO 28.2.2013 nro 452; aikaisemman tuomion huomioon ottaminen</i>	521
	<i>KKO 2014:81; syytesidonnaisuus</i>	522

Sisällys

4.2.3	Ilmeinen virhe ei edellytä nimenomaista lainsäädännöstä	524
	<i>KKO 2010:77; rikosoikeudellinen vastuuikäraja</i>	524
4.2.4	Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate	525
	<i>NJA 2014 s. 63; lakiteknisen aukon merkitys</i>	525
	<i>KKO 2015:22; laillisuusperiaatteen oikeudellista arviointia</i>	527
4.3	Oikeuskäytännön muuttumisen taannehtiva vaikutus	528
4.3.1	Ylikansalliset ratkaisut	528
4.3.2	Kotimainen oikeuskäytäntö unionin / yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen huomioon ottamisesta	530
	<i>KKO 2007:34 ja KKO 2007:35; taannehtivuus ja määräaika</i>	530
	<i>KKO 2007:34; tuomio purettiin</i>	531
	<i>KKO 2007:35; hakemus jätettiin tutkimatta</i>	532
4.3.3	Unionin tuomioistuimen ratkaisujen merkitys Ruotsissa	533
	<i>Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeva kotimainen käytäntö</i>	535
4.3.4	Kotimainen oikeuskäytäntö EIT:n ratkaisujen huomioon ottamisesta	535
	<i>KKO 2008:24; taannehtivuuden hylkääminen rikosasiassa</i>	535
	<i>KKO 2011:100; määräaikojen arviointi</i>	538
4.3.5	Itsekriminointisuoja koskevien ratkaisujen taannehtivuus	541
	<i>KKO 2009:80; tuomionpurun laajentava tulkinta</i>	541
	<i>Muu itsekriminointisuoja koskeva oikeuskäytäntö</i>	543
4.3.6	Ne bis in idem -periaate	545
	<i>Täysistuntoratkaisut ne bis in idem -periaatteesta ylimääräisessä muutoksenhaussa</i>	545

	<i>KKO 2014:93; tuomiovirhettä ei sovellettu taannehtivasti</i>	546
	<i>Ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan merkitys</i>	548
	<i>Vähemmistön arviointiperusteet</i>	549
	<i>KKO 2014:94; samassa asiassa todettu ihmisoikeusloukkaus</i>	550
	<i>KKO 2014:95; purkuhakemus</i>	551
4.3.7	Ruotsin <i>ne bis in idem</i> -purkukäytännön taannehtivuus	551

V TUOMIONPURKUPERUSTEET SYYTETYN VAHINGOKSI

1	YLEISTÄ PURKUINTRESSISTÄ SYYTETYN VAHINGOKSI	557
2	OK 31 LUKU 9 § – PURKUPERUSTEET JA PREKLUSIO	561
2.1	Juttukannan niukkuus rajoittaa arviointia	562
2.2	Hyväksyttävän syyn arviointi preklusiossa	562
	<i>Preklusio esti uuteen selvitykseen vetoamisen</i>	563
	<i>Preklusio ei estänyt uuteen selvitykseen vetoamista</i>	564
2.3	Oikeusvoimapiirin arvioinnin ja preklusion yhteensovittaminen	565
2.4	Pätevän syyn todentaminen ja uuden selvityksen hankkiminen	567
	<i>Uuden selvityksen hankkimiskynnys Ruotsissa</i>	569
2.5	Purkuintressi tuomionpurussa syytetyn vahingoksi	570
2.6	Syyteoikeuden vanhentuminen tuomionpurussa syytetyn vahingoksi	571
2.6.1	Tuomion purkamisen vaikutus syyteoikeuden vanhentumiseen	571
	<i>KKO 2005:67; syyteoikeuden vanhentuminen tuomionpurussa</i>	572

Sisällys

2.6.2	Kotimaiset esityöt ja lakihankkeet sekä ruotsalainen tulkinta	573
	<i>NJA 1953 s. 788; syytteen tarkistaminen ja syyteoikeuden vanhentumisen alkuaikajankohda.</i>	575
2.6.3	Syyteoikeuden vanhentumisen lähtökohdat, kun syytettä muutetaan	576
2.6.4	Syyteoikeuden vanhentuminen syytteen tarkistamisessa säännönmukaisessa menettelyssä.	578
2.6.5	Ruotsalainen tulkinta syyteoikeuden vanhentumisesta syytteen tarkistuksessa	580
2.6.6	Johtopäätökset syytteen tarkistamisesta ja ylimääräisestä muutoksenhausta.	582
2.7	Reformatio in peius -kielto tuomionpurussa	583
2.7.1	Reformatio in peius -kielto ja jutun palauttaminen	583
2.7.2	Reformatio in peius ylimääräisessä muutoksenhausta oikeuskäytännössä	585
	<i>KKO 2011:109; reformatio in peius -kieltoa ei sovellettu.</i>	585
	<i>Enemmistön perustelut</i>	586
	<i>Vähemmistön perustelut</i>	587
	<i>Kiellon soveltaminen yhteisessä rangaistuksessa</i>	588
2.7.3	Reformatio in peius -kielto Ruotsin oikeuskäytännössä	589
	<i>NJA 1997 s. 703; rubrisoinnin ankaroittaminen muutoksenhakuasteessa</i>	589
	<i>NJA 2000 s. 195; rangaistusarvon muuttaminen</i>	589
	<i>NJA 2008 s. 780; valituksen rajoittaminen ja syytteen tarkistus HD:ssa</i>	590
2.8	Ruotsin tulkintakäytäntö tuomionpurussa syytetyn vahingoksi	591
	<i>NJA 2011 s. 254; tuomitun uusi kertomus kanssasyytettyjen osuudesta.</i>	592
	<i>NJA 2013 s. 75; syytetyn uusi tunnustus.</i>	594
	<i>NJA 2013 s. 931; uutta teknistä selvitystä</i>	594

VI ERITYISET TUOMIONPURKUPERUSTEET

1 OK 31 LUKU 8A § – MENETTÄMISSEURAAMUKSEN PURKU VASTAAJAN EDUKSI	599
1.1 Yleistä menettämisseuraamuksen kohteesta ja sille asetettavista edellytyksistä	600
<i>Rikos, johon menettämisseuraamus perustuu</i>	601
1.2 Vaatimuksen esittäminen	603
<i>Asianomistaja menettämiskaatumuksen esittäjänä</i>	604
1.3 Uutta selvitystä koskeva sääntely	606
1.4 Erittäin painavat syyt	607
1.5 Uusi tuomio uutena seikkana	608
2 OK 31 LUKU 9C § – MENETTÄMISSEURAAMUKSEN PURKU VASTAAJAN VAHINGOKSI	611
3 OK 31 LUKU 9A § – RANGAISTUKSEN YHDISTÄMISTÄ KOSKEVA PURKU	615
3.1 Sääntelyn tausta yhtenäisrangaistusjärjestelmässä	615
3.2 Purkuperusteen nykyinen sääntely	617
<i>Ratkaisu KKO 2001:127, olennaisuuden arviointi</i>	620
<i>Ratkaisu KKO 2004:25, yhteisen rangaistuksen määrääminen</i>	621
4 OK 31 LUKU 9B § – PURKU RANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA VARTEN TAPAHTUVASSA LUOVUTTAMISESSA	623
4.1 Yleistä säännöksen luonteesta ja soveltamisalasta	624
4.2 Luovuttaminen Suomeen täytäntöönpanoa varten	624
4.3 Luovuttaminen Suomesta unionin jäsenmaahan	625

Sisällys

4.4	Oikeuskäytäntöä	627
	<i>Tuomion purkaminen osiin täytäntöönpanoa varten.</i>	627
	<i>Tulisiko tuomio antaa osissa täytäntöönpanon turvaamiseksi?.</i>	627
5	OK 31 LUKU 11 § – ASIANOSAISEN KÄSITTELEMINEN TOISENA HENKILÖNÄ TAI VÄÄRÄLLÄ NIMELLÄ	631
5.1	Toimivaltasäätely ja oikaisumahdollisuus rikosasioissa	631
5.2	Riita-asiat	634
5.3	Oikeuskäytäntöä riita-asioista	635
	<i>KKO 2015:4; purkuperuste ei sovellu.</i>	635
	<i>KKO 1979 II 26; erehtyminen vastaajasta</i>	636
	<i>KKO 13.9.2013 nro 1913; väärälle henkilölle annettu suoritustuomio</i>	636
	<i>KKO 7.12.2016 nro 2491; kantaja esiintyi väärällä nimellä</i>	637
	<i>NJA 2016 s. 18; väärä identiteetti isyysasiassa</i>	638
 VII PALAUTUSPÄÄTÖS JA PALAUTUKSEN JÄLKEINEN KÄSITTELY		
1	PALAUTUSPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖ	643
1.1	Palautuksen ja välittömän ratkaisemisen kesken käytettävä harkinta	643
1.2	Asian palautettavan osan uudelleen arvioiminen	644
	<i>NJA 2014 s. 854; purkaminen osaksi ilman purkuperustetta.</i>	646
	<i>Verotusmenettelyssä määrätyn sanktion merkitys</i>	648
1.3	Palautuspäätös säännönmukaisessa muutoksenhaussa	649

1.4 Palauttaminen	652
<i>KKO 28.11.2014 nro 2461; asianomistajan vaatimukset</i>	654
1.5 Välitöntä oikaisemista koskeva harkintavalta	656
<i>NJA 2008 s. 848; äänestysratkaisu palauttamisesta</i>	658
1.6 Palautuspäätöksen ohjausvaikutus ja uuden käsittelyn vireilletuloa koskevat määräykset	659
1.6.1 Palautuspäätöksen ohjausvaikutuksen rajoittaminen	659
1.6.2 Palauttaminen ilmoituksesta tai ilmoituksetta esille otettavaksi	660

VIII JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

1 OIKEUSKÄYTÄNNÖN POIKKEAMAT LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ ...	665
<i>Vaatimus uuden selvityksen kausaalista vaikutuksesta</i>	665
<i>Tuomiovirhekantelun ja tuomionpurun erottelun madaltuminen</i>	666
<i>Asian välitön ratkaiseminen tai asian palauttaminen</i>	667
2 OIKEUSKEHITYKSEN PERUSTEISTA	669
3 NYKYTILA JA MAHDOLLISET MUUTOSTARPEET	673
<i>Kausaalisuusvaatimukset ja näyttöarkintaa koskevat rajoitukset</i>	673
<i>Menettelyvirheiden erityispiirteiden huomioon ottaminen</i>	675
<i>Muita sääntelyn ongelmakohtia</i>	675
LÄHDELUETTELO	677
LIITTEET	
Oikeudenkäymiskaari	701
Rättegångsbalk (1942:740)	706
OIKEUSTAPAUKSET	711